

Arbeid for alle

Audun Auby

Jobbspesialist HELT MED

I 1990 ble HVPU-reformen (HVPU står for Helsevernet for psykisk utviklingshemmede) innført i Norge med mål om å gi mennesker med utviklingshemming bedre levekår og økt selvbestemmelse på alle livsområder.

Men dessverre ble et område ikke behandlet i særlig grad. Det ble sagt at arbeids/aktivitetstilbud skulle behandles på et senere tidspunkt. Forventningen til at daværende tilbud skulle fortsette lå som et understatement.

Audun Auby, Jobbspesialist HELT MED

Slik gikk det ikke, og andre grupper med behov for arbeid ble prioritert inn på tildelte VTA plasser. Noen kommuner valgte på bakgrunn av at færre mennesker med utviklingshemming fikk tilbud i VTA ordningen, å sette i gang med egne arbeidstiltak for mennesker med medfødt eller ervervet hjerneskade.

I Larvik kommune ble det etablert en egen resultatenheter. Arbeidslivskontoret skulle sysselsette både minoritetsspråklige, forvalte Kaja midler (ordinært arbeidsløse) samt ha et aktivitetstilbud for

mennesker med ulike funksjonsnedsettelse, herunder mennesker med utviklingshemming.

Inn under Arbeidslivskontoret ble Arbeid og kvalifisering (heretter forkortet til AoK) etablert.

AoK startet opp i 1996 og har siden den gang vært en viktig aktør i å tilrettelegge arbeid for mennesker med utviklingshemming. Arbeidstilbudet ble organisert på en slik måte at det skulle være mest mulig likt ordinært arbeid. Det ble blant annet stilt krav om oppmøte og praktisk utføring av arbeid eller trening. Det ble også gitt en bonuslønn på alt fra 5 til 10 kr i timen. Arbeidsantrekk ble gitt på samme vilkår som ordinært kommunalt ansatte. Samtidig fikk alle nøkkelkort med reell arbeidstittel og adgang til arbeidsplassen før de ordinært ansattes arbeidstid. Dette medførte at enkelte arbeidstakere lærte seg å sette på kaffen (med en stor og komplisert kaffemaskin). Adgangskortet var regulert til å virke en halv time før ordinær åpningstid og arbeidstakerne slapp å stå ute i dårlig vær og vente på at arbeidsplassen skulle åpne.

Det var et internt krav at arbeidsmiljøvernloven skulle gjelde. Det var ikke et pålegg utenfra. Det gjorde at det var opplæring på maskiner som kunne medføre helseisiko som sager, gressklippere, løftebukker og freser. Alle arbeidsulykker og nestenulykker ble meldt til Arbeidstilsynet, men dersom det gjaldt en arbeidstaker fikk bedriften ingen reaksjon. Det var heldigvis få ulykker. Verneombudet fikk også en ekstraoppgave med å følge opp arbeidstakernes arbeidsmiljø.

Jakob jobber på Scandic Oslo City. Foto: Bo Mathisen

I tillegg ble det også gitt pålegg om bruk av verneutstyr for alle.

Utviklingen av arbeidsområdene ble i stor grad gjort etter ønske fra arbeidstakerne selv, men også kommunen og næringslivet ellers ble involvert.

Handlehjelpen resulterte i at avdelingen etablerte et samarbeid med nærbutikkene. Arbeidstakere fra AoK fikk oppgaven med å pakke i butikkene etter handlelister fra hjemmetjenesten eller den enkelte bruker av kommunale tjenester. Matvarene ble så fraktet ut til den enkelte av AoK. Tjenesteyterne i hjemmetjenesten sparte mye tid på mathandling etter dette kom på plass,

De ga gode og nyttige tjenester til innbyggerne, var en god inntektskilde for AoK og bidro også til at enkelte arbeidstakere fikk ordinær lørdagsjobb i butikken.

Andre arbeidsoppgaver som ble utviklet var bilpleie og offentlig godkjent bilverksted, grafiske tjenester, kantinedrift på Larvik rådhus og i NAV.

AoKs hovedmål er å skape meningsfylt arbeid og en meningsfull hverdag for mennesker med utviklingshemming. Gjennom individuell tilpasning og tilrettelegging av arbeidsoppgaver, har AoK lyktes med å skape en arbeidsarena der mennesker med ulike funksjonsnedsettelse kan utvikle seg og oppleve mestring.

Situasjonen nå er at mange kommuner strever med en svært stram økonomi. Dette medfører at de blant annet ønsker å fjerne «ikke lovpålagte oppgaver» fra sine tjenester. Da er tilbud til mennesker med utviklingshemming utsatt, og særlig arbeid og aktivitetstilbud. Dette kan gjøres fordi mennesker med utviklingshemming i seg selv ikke er noen stor politisk interessegruppe.

Pårørendes stemmer er viktig i den økonomiske/politiske situasjonen vi nå befinner oss i. I samarbeid med organisasjoner og ideelle stiftelser (NFU, SOR og HELT MED) bruker de sin politiske innflytelse for å hindre at mennesker med utviklingshemming mister et tilbud de burde ha rett til. HELT MED har jobbet for ordinært arbeid til gruppen i mer enn 7 år og har vist at i samarbeid med næringslivet, lokalt og sentralt er dette mulig. Det er på disse 7 årene skapt nær 300 arbeidsplasser i ordinære bedrifter og kommuner tilrettelagt for mennesker med utviklingshemming.

I og med at denne artikkelen har et spesielt søkelys på arbeid/aktivitet må det sees på alternative måter å få mennesker med utviklingshemming inn i arbeid: Det er ikke tilstrekkelig med det som allerede er etablert. En løsning som burde engasjere flere er at det etableres arbeidsplasser med varig oppfølging i ordinære bedrifter, slik som HELT MED har vist er mulig.